

Submit Date: 22 December 2025

Revise Date: 04 May 2026

Accept Date: 18 May 2026

Initial Publish: 16 June 2026

Final Publish: 23 October 2027

The Encyclopedia of Comparative Jurisprudence and Law

Feasibility of Committing Fraud and Money Laundering Through Internet Lottery

Peyman Rostami¹, Mohammad Jafar Saed^{1*}, Mohsen Rahami¹

1. Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law, CT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

* Corresponding Author's Email: mj.saed@iauctb.ac.ir

ABSTRACT

Internet lottery, as one of the modern manifestations of gambling within cyberspace, has gained particular importance from the perspective of criminal law and financial crimes due to its reliance on chance, monetary payment, and digital structure. The expansion of communication technologies, ease of internet access, and development of electronic payment instruments have caused this phenomenon to emerge on a large scale, often with transnational characteristics. The present study, adopting a descriptive-analytical approach, examines the possibility of committing crimes such as fraud, money laundering, and unlawful acquisition of property through internet lottery platforms, while also attempting to analyze the legal status of this phenomenon within the Iranian criminal justice system. In this regard, the study first investigates the fundamental characteristics of internet lotteries, including their basis in games of chance, dependence on technical instruments, transnational nature, necessity of financial value transfer, and the absence of direct participant involvement in the process of determining winners. Subsequently, the criminalization of behaviors associated with internet lotteries under Iranian criminal law is analyzed, including agreements for gambling, participation in lotteries, organization of prize drawings, establishment and management of virtual platforms, as well as the production and support of related technological tools. The findings indicate that although Iranian criminal law does not recognize an independent criminal title specifically for "internet lottery," a range of related criminal offenses may encompass various forms of conduct in this field. The study further demonstrates that, under certain circumstances, internet lottery may serve as a means for perpetrating fraud or unlawful acquisition of property, and in legal systems where gambling is lawful, it may even provide opportunities for exploitation in money laundering processes.

Keywords: *Internet lottery, online gambling, computer fraud, money laundering, unlawful acquisition of property.*

How to cite: Rostami, P., Jafar Saed, M., & Rahami, M. (2027). Feasibility of Committing Fraud and Money Laundering Through Internet Lottery. *The Encyclopedia of Comparative Jurisprudence and Law*, 5(4), 1-21.

تاریخ ارسال: ۱ دی ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۵

تاریخ پذیرش: ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۵

تاریخ چاپ اولیه: ۲۶ خرداد ۱۴۰۵

تاریخ چاپ نهایی: ۱ آبان ۱۴۰۶

دانشنامه فقه و حقوق تطبیقه

امکان سنجی ارتکاب کلاهبرداری و پولشویی از طریق لاتاری اینترنتی

پیمان رستمی^۱، محمدجعفر ساعد^{۱*}، محسن رهامی^۱

۱. گروه حقوق، جزا و جرم شناسی، دانشکده حقوق، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

* پست الکترونیک نویسنده مسئول: mj.saed@iauctb.ac.ir

چکیده

لاتاری اینترنتی به عنوان یکی از جلوه‌های نوین بخت‌آزمایی در بستر فضای مجازی، به دلیل اتکای آن به شانس، پرداخت مالی و ساختار دیجیتال، از منظر حقوق کیفری و جرایم مالی اهمیت ویژه‌ای یافته است. گسترش فناوری‌های ارتباطی، سهولت دسترسی به اینترنت و توسعه ابزارهای پرداخت الکترونیکی موجب شده است که این پدیده در مقیاس گسترده و غالباً با ویژگی‌های فرامرزی شکل گیرد. پژوهش حاضر با رویکردی توصیفی - تحلیلی به بررسی امکان ارتکاب جرایمی نظیر کلاهبرداری، پولشویی و تحصیل مال از طریق نامشروع در بستر لاتاری اینترنتی پرداخته و تلاش کرده است جایگاه این پدیده را در نظام کیفری ایران تحلیل کند. در این راستا ابتدا ویژگی‌های اساسی لاتاری اینترنتی از جمله ابتنا بر بازی مبتنی بر شانس، نیازمندی به ابزارهای فنی، ماهیت فرامرزی، ضرورت انتقال ارزش مالی و عدم مشارکت مستقیم شرکت‌کنندگان در فرآیند تعیین برنده مورد بررسی قرار گرفته است. سپس نحوه جرم‌انگاری رفتارهای مرتبط با آن در قوانین کیفری ایران از جمله توافق برای بخت‌آزمایی، شرکت در لاتاری، برگزاری قرعه‌کشی، تأسیس و اداره بسترهای مجازی و همچنین تولید و پشتیبانی ابزارهای مربوط تحلیل شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه عنوان مجرمانه مستقلی برای «لاتاری اینترنتی» در حقوق کیفری ایران پیش‌بینی نشده است، اما مجموعه‌ای از جرایم مرتبط می‌توانند رفتارهای مختلف در این حوزه را تحت پوشش قرار دهند. همچنین مشخص گردید که لاتاری اینترنتی در شرایطی خاص می‌تواند به عنوان وسیله‌ای برای تحقق کلاهبرداری یا تحصیل مال از طریق نامشروع مورد استفاده قرار گیرد و در نظام‌های حقوقی که بخت‌آزمایی قانونی است حتی ظرفیت بهره‌برداری در فرآیندهای پولشویی را نیز دارد.

کلیدواژگان: لاتاری اینترنتی، قمار آنلاین، کلاهبرداری رایانه‌ای، پولشویی، تحصیل مال از طریق نامشروع.

نحوه استناددهی: رستمی، پیمان، ساعد، محمدجعفر، و رهامی، محسن. (۱۴۰۶). امکان سنجی ارتکاب کلاهبرداری و پولشویی از طریق لاتاری اینترنتی. دانشنامه فقه و حقوق تطبیقی،

۵(۴)، ۲۱-۱.

در بازی بخت‌آزمایی شرکت می‌کند. مطالعات نشان می‌دهد که گسترش بسترهای دیجیتال موجب تغییر ماهیت قمار سنتی و انتقال آن به فضای مجازی شده است؛ به‌نحوی که ویژگی‌هایی مانند دسترسی ۲۴ ساعته، ناشناس بودن کاربران و تسهیل تراکنش‌های مالی، آن را به بستری مستعد برای جرایم مالی تبدیل کرده است (Gainsbury, 2015). لذا در این پژوهش، در ابتدا خصوصیات لاتاری اینترنتی و سپس جرم‌انگاری آن در بستر جرایم مالی مورد بررسی قرار گرفته است.

ویژگی‌های لاتاری اینترنتی

همان‌گونه اشاره شد، لاتاری بر اساس تعاریف ارائه‌شده به‌عنوان یکی از مصادیق قمار آنلاین ذکر شده است. بنابراین، در برخی موارد خصوصیات آن در بستر قمار اینترنتی در مفهوم موسع آن تعیین می‌شود. اصلی‌ترین خصوصیات لاتاری اینترنتی، اتکای به بازی، نیازمندی و دسترسی به ابزار و تجهیزات، فرامرزی بودن، ضرورت انتقال ارزش مالی و عدم مشارکت مستقیم، به شرح عناوین ذیل تشریح می‌شود.

ابتنای بر بازی

یکی از خصوصیات لاتاری این است که این شرط‌بندی مبتنی بر یک بازی است (Smith, 2025) که در کد داکوتای شمالی نیز مورد توجه قرار گرفته است. وفق بند ۵ کد مورد بحث، «بازی» به معنای بازی برخطی است که توسط لاتاری اجازه داده می‌شود و در بند ۶، «گروه بازی» را به‌عنوان گروه بخت‌آزمایی که به‌منظور پیشنهاد مبتنی بر مبنای چندایالتی به هم متصل شده‌اند، تعریف می‌کند. در بند ۱۴، «بازی آنلاین» به معنای خرید یک بازی برای بخت‌آزمایی تا یک سال تعریف شده است (Smith, 2025). از این تعاریف می‌توان نتیجه گرفت آنچه به‌عنوان بازی در لاتاری اینترنتی آمده، در واقع فرآیند انتخاب برنده یا قرعه‌کشی تعیین‌کننده برنده می‌باشد، نه یک بازی مستقل. بنابراین، لاتاری

بخت‌آزمایی، به‌مثابه مصداق احتمالی قمار با وجه اشتراک بخت و احتمال، مبنای تحصیل است. در اثر این قرارداد، عده‌ای به سودای کسب مال از طریق بخت و تصادف، مالی معین می‌پردازند. در این میان، لاتاری اینترنتی نوعی فعالیت مبتنی بر پرداخت وجه یا معادل آن است که در قبال آن، فرد در قرعه‌کشی برای دریافت جوایز احتمالی شرکت داده می‌شود. این پدیده ترکیبی از پرداخت مالی، شانس و وعده پاداش است که آن را از سایر بازی‌ها و سرگرمی‌های اینترنتی متمایز می‌کند (Smith, 2025). مطابق ماده ۱۰۱۲ کد داکوتای شمالی ۲۰۲۴، لاتاری اینترنتی، بازی متصل به کامپیوتر مرکزی از طریق شبکه ارتباط از راه دور است که در آن بازیکن یک عدد یا نماد یا گروهی از اعداد یا نمادها را از بین مجموعه‌ای از پیش تعیین‌شده انتخاب نموده یا به او اختصاص داده می‌شود و بلیط برنده به‌صورت شانسی تعیین می‌گردد (Smith, 2025). کد ۱۰-۱۶-۰۱ کد ادمن داکوتای شمالی به تعریف عناصر و اجزای لاتاری پرداخته است (Smith, 2025). بر اساس بندهای ۴ و ۵ کد مذکور، «بازی» به معنای بازی آنلاین مجاز از سوی اجراکننده لاتاری است و «بازی گروهی» به معنای گروهی از لاتاری است که برای پیشنهاد بازی بر مبنای چندایالتی، مطابق با شروط «انجمن لاتاری چندایالتی» یا قواعد بازی گروهی به هم پیوسته شده‌اند (Smith, 2025). «بازی آنلاین» به معنای خرید یک بازی قرعه‌کشی برای قرعه‌کشی تا یک سال است (Smith, 2025). به استناد بند ۱۶ این کد، «بازی» اعداد، حروف یا نمادهایی است که روی بلیط یا بازی آنلاین ثبت‌شده معتبر وجود دارد. لاتاری اینترنتی نوعی بخت‌آزمایی است که در بستر اینترنت و به‌وسیله شرکت در یک بازی مبتنی بر شانس انجام می‌شود که در آن، شخص برنده طبق قواعد آن بازی، با کسب امتیاز مدنظر تعیین می‌شود. در این بازی، شخص از طریق اعلام قصد خود برای شرکت در بازی و سپرده‌گذاری و تهیه بلیط بازی،

شرط‌بندی، سازندگان و مدیران و قسمت پشتیبانی درگاه‌های ورود اهمیت دارد. در قوانین جزایی ایران نیز نیازمندی به ابزار و تجهیزات در ماده ۷۰۸ قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ انعکاس یافته است. در لاتاری اینترنتی، سایت‌های شرط‌بندی مترادف با قمارخانه خواهند بود و اپلیکیشن‌های مرتبط می‌توانند به‌عنوان ابزار ورود در نظر گرفته شوند. بنابراین، هر جایی که امکان دسترسی و دانلود اپلیکیشن‌های لاتاری را فراهم سازد، در واقع یک دعوت عام به ورود به محل برگزاری لاتاری خواهد بود و ارائه‌دهندگان اپلیکیشن‌های مرتبط می‌توانند ذیل ماده ۷۰۸ قرار گیرند. نکته سوم، وسیله اعلام و شرکت است. در لاتاری اینترنتی، اعلام قصد شرکت توسط یک ابزار انجام می‌شود و برگه‌های بازی از جمله این ابزارها هستند. در بند ۱۸ ماده ۱ کد ادمن داکوتای شمالی، برگه بازی به معنای ابزارهای فیزیکی یا الکترونیکی تعریف شده که به‌وسیله آن، بازیگران قصد خود برای انتخاب بازی را اطلاع می‌دهند (Smith, 2025). «پایانه فعال‌شده توسط بازیکن» نیز دستگاهی است که توسط قرعه‌کشی مجاز شده و توسط بازیکن اداره می‌شود تا در حالت تعاملی آنلاین با سیستم رایانه‌ای قرعه‌کشی عمل کند.

فرامرزی بودن

ماهیت فرامرزی جرایم سایبری، از جمله قمار آنلاین، یکی از چالش‌های اصلی نظام‌های کیفری است. اینترنت مرزهای جغرافیایی را بی‌اثر کرده و اعمال مجرمانه می‌توانند در چندین حوزه قضایی به‌طور هم‌زمان واقع شوند (Wall, 2007). این وضعیت موجب بروز تعارض صلاحیت‌ها و پیچیدگی در اجرای قوانین کیفری می‌شود (Levi & Reuter, 2006). از دیگر خصوصیات مهم لاتاری اینترنتی، فرامرزی بودن آن است. با توجه به مرزناپذیری اینترنت، فعالیت‌ها در بستر آن نیز محدود به مرزهای جغرافیایی خاص نیست. فرامرزی بودن لاتاری اینترنتی ابعاد گوناگونی دارد و مشتمل بر فرامرزی بودن شرکت‌کنندگان،

اینترنتی یا از طریق شرکت در یک بازی بخت‌آزمایی می‌باشد یا از طریق شرکت در چند بازی بخت‌آزمایی به هم متصل شده است.

نیازمندی به ابزار و تجهیزات

قمار الکترونیکی یکی از جلوه‌های تحول فناوری‌های نوین در عرصه سرگرمی و اقتصاد زیرزمینی است. این پدیده به‌واسطه گسترش اینترنت، اپلیکیشن‌های موبایلی و نظام‌های پرداخت الکترونیکی توسعه یافته و امکان مشارکت کاربران از حوزه‌های قضایی مختلف را فراهم کرده است (Gainsbury, 2015). ویژگی‌هایی مانند ناشناس‌بودن نسبی کاربران و استفاده از ابزارهای پرداخت برخط، شناسایی مرتکبان را برای مراجع قضایی دشوار می‌سازد (Wall, 2007).

یکی دیگر از خصوصیات لاتاری اینترنتی این است که انجام آن مستلزم وجود ابزارها و تجهیزات خاص است. قمار الکترونیکی یکی از جلوه‌های بارز تحول فناوری‌های نوین در عرصه سرگرمی و اقتصاد زیرزمینی است که به‌واسطه گسترش اینترنت، اپلیکیشن‌های موبایلی و شبکه‌های اجتماعی شکل گرفته است؛ این پدیده به معنای انتقال سنتی‌ترین اشکال قمار به محیط دیجیتال و ترکیب آن با قابلیت‌های فنی فضای مجازی است (Gainsbury et al., 2015). ویژگی بارز قمار الکترونیکی در مقایسه با قمار سنتی، دسترسی گسترده و فراسرزمینی، ناشناس‌بودن کاربران و استفاده از ابزارهای نوین پرداخت است که امکان شناسایی و پیگیری متخلفان را برای مراجع قانونی دشوار می‌سازد (Gainsbury, 2015). در این ارتباط، چند موضوع درخور تأمل است. نخست، اینترنت که بدون اتصال به آن، امکان شرکت در لاتاری وجود ندارد. اینترنت در لاتاری اینترنتی جهت اتصال برای ثبت‌نام و نیز انجام اقدامی که در نتیجه آن برنده شدن یا بازنده شدن شخص معین می‌شود، کاربرد دارد. موضوع دوم، درگاه ورود به لاتاری است که شامل یک سایت شرط‌بندی یا یک اپلیکیشن مشخص است و از جهت تعیین اشخاص مرتبط با

فرامرزی بودن برگزاری بخت‌آزمایی، فرامرزی بودن منابع انسانی پشتیبان و فرامرزی بودن ابزارهای انتقال مالی است. شرکت‌کنندگان در لاتاری می‌توانند اشخاصی با ملیت‌های مختلف باشند که از کشورهای گوناگون درخواست شرکت در بخت‌آزمایی را می‌دهند. این مسئله به‌ویژه از جهت تعیین صلاحیت محاکم اهمیت دارد. اگر توافق برای انجام بخت‌آزمایی را رکن مادی جرم در نظر بگیریم، این توافق توسط اشخاصی از کشورهای مختلف انجام می‌شود و محل توافق، محل ارتکاب جرم محسوب می‌گردد. در صورتی که طرفین توافق، هر یک از شرکت‌کنندگان با برگزارکننده لاتاری باشند، تعیین دادگاه محل وقوع جرم بستگی به تعیین محل توافق میان هر یک از شرکت‌کنندگان و برگزارکننده خواهد داشت، اما اگر توافق ناظر بر توافق میان شرکت‌کنندگان در بخت‌آزمایی باشد، با تعدد محل شکل‌گیری جرم مواجه خواهیم بود؛ زیرا در شرط‌بندی حداقل به دو بازیکن نیاز است تا بتوان یک برنده و یک بازنده داشت و این اشخاص با تابعیت‌های مختلف از کشورهای گوناگون می‌توانند با یکدیگر توافق نمایند؛ بنابراین، محل ارتکاب جرم با یک عنصر فرامرزی مواجه می‌شود. از منظری دیگر، فرامرزی بودن برگزاری لاتاری بدین معناست که محل برگزاری بازی بخت‌آزمایی می‌تواند با محل سکونت هر یک از بازیکنان متفاوت باشد. مثلاً ممکن است اشخاصی از ایران و دیگر کشورهای خاورمیانه در بازی لاتاری شرکت کنند که محل برگزاری آن در آمریکای جنوبی باشد. این مسئله از دو جهت صلاحیت محاکم را مطرح می‌سازد: نخست، در خصوص رابطه میان شرکت‌کنندگان و برگزارکننده و دیگری، صلاحیت محاکم مقر برگزاری به‌واسطه عمل برگزاری بخت‌آزمایی. اگر بخت‌آزمایی به‌عنوان قمار به معنای توافق میان هر یک از شرکت‌کنندگان با برگزارکننده باشد، مسئله تعیین دادگاه و قانون حاکم میان محل درخواست توافق از سوی مشارکت‌کنندگان با قانون یا دادگاه محل برگزاری مطرح می‌شود. از سوی دیگر، اگر نفس برگزاری عملیات

بخت‌آزمایی جرم باشد، فرامرزی بودن برگزاری لاتاری به معنای صلاحیت محاکم و قوانینی غیر از قانون محل درخواست مشارکت در بخت‌آزمایی خواهد بود. مسئله دیگر در فرامرزی بودن منابع انسانی پشتیبان است. لاتاری از طریق بسترهایی در فضای مجازی انجام می‌شود که نیاز به تولید و پشتیبانی توسط اشخاص دارد. پشتیبانی شامل نظارت بر صحت برگزاری، ثبت‌نام و همچنین نظارت و ارتقای ابزارهای مادی و الکترونیک لاتاری می‌شود. این اقدامات می‌تواند توسط اشخاص متفاوتی از کشورهای مختلف انجام شود؛ به‌عنوان مثال، ممکن است طراحی سایت توسط شخصی در پرو، پشتیبانی توسط منابع انسانی در برزیل و اداره برگزاری بازی‌ها توسط شرکتی در انگلستان صورت پذیرد. هر یک از این اشخاص پشتیبان، بسته به موضوع فعالیت خود، می‌توانند به‌عنوان بزه‌کار مستقل یا معاون در ارتکاب جرم شناخته شوند و فرامرزی بودن منابع انسانی مذکور، یکی از جهات تعدد قوانین و محاکم صالح خواهد بود. از بعدی دیگر، فرامرزی بودن ابزارهای انتقال مالی است. بی‌تردید شرکت در لاتاری مستلزم سپرده‌گذاری است. بر اساس قانون داکوتای شمالی، این امر از طریق حساب سپرده‌گذاری انجام می‌شود که طی آن، منابع مالی شرکت‌کننده از بانک محل سپرده‌گذاری به بانک برگزارکننده منتقل می‌گردد. تحت تأثیر فرامرزی بودن لاتاری، این انتقال می‌تواند از طریق انتقال‌دهندگانی واقع در کشورهای مختلف یا دارای تابعیت‌های گوناگون، شامل بانک‌ها، صرافی‌ها یا هر واسطه دیگر، انجام پذیرد. این انتقال مالی نه‌تنها شامل انتقال به‌منظور مشارکت، از شرکت‌کننده به برگزارکننده، می‌شود، بلکه انتقال از برگزارکننده به برنده را نیز در بر می‌گیرد. بنابراین، فرامرزی بودن نهادهای انتقال‌دهنده و فعالیت‌های آنها از جنبه‌های فرامرزی بودن در لاتاری اینترنتی است. با این اوصاف، لاتاری اینترنتی بخت‌آزمایی است که می‌تواند تمام اجزای آن، شامل محل برگزاری، اداره، محل توافق و درخواست شرکت، کلیه اشخاص دخیل در طراحی

جرم‌انگاری لاتاری اینترنتی در بستر جرایم مالی

از منظر جرم‌شناسی، قمار زمانی که به صورت عادت رفتاری درآید، می‌تواند فرد را به ارتکاب جرایم دیگر برای تأمین منابع مالی سوق دهد و حتی در برخی موارد، به عنوان پوششی برای فعالیت‌های سازمان‌یافته مورد استفاده قرار گیرد (Sabouripour & Williams et al., 2012; Tarkashvand, 2018). در نظام‌های حقوقی مختلف، رویکردها متفاوت است. برای مثال، در ایالات متحده قانون *Wire Act* مصوب ۱۹۶۱ انتقال اطلاعات شرط‌بندی از طریق ابزارهای ارتباطی را جرم‌انگاری کرده است (Smith, 2025).

در مواجهه با لاتاری اینترنتی، نظام کیفری ایران بی‌تفاوت نیست. در اصلاحات انجام‌شده در قانون مجازات اسلامی، بخش تعزیرات، ضمن حذف عنوان مجرمانه خاص این ماده، دامنه اقدامات مجرمانه موسعی در رابطه با این جرایم اتخاذ شد که برخی مصادیق آن فراتر از تعریف سنتی قمار می‌باشند. این مسئله ظرفیت‌های بیشتری را برای واکنش کیفری نسبت به لاتاری اینترنتی فراهم می‌سازد. از منظر جرم‌شناسی، قمار، به‌ویژه زمانی که به شکل عادت رفتاری درآید، فرد را برای استمرار آن به ارتکاب جرایم دیگر وادار می‌کند. بعلاوه، گاه قمار زمینه‌ای برای پولشویی توسط گروه‌های مافیایی و مجرمان سازمان‌یافته فراهم می‌کند تا منابع نامشروع خود را پنهان کنند (Sabouripour & Tarkashvand, 2018). نوع و دامنه اقدامات در نظام‌های حقوقی مختلف متفاوت است. در آمریکا، قانون وایر ۱۹۶۱ برای قاعده‌مند کردن تجارت شرط‌بندی وضع شد که بر اساس آن، اگر اپراتور یک تجارت قمار آگاهانه از «امکانات ارتباط وایر» برای انتقال اطلاعات شرط‌بندی استفاده کند، مجازات می‌شود، مگر اینکه عمل در هر دو مکان مبدأ و مقصد قانونی باشد. همچنین ماده ۱۰۸۴ قانون جرایم ایالات متحده، انتقال اطلاعات شرط‌بندی را جرم می‌داند، اما خود شرط‌بندی جرم‌انگاری نشده است. در

ابزارهای الکترونیک، بستر بازی، مدیریت، پشتیبانی و انتقال منابع مالی، در داخل یک کشور باشد یا هر یک در کشورهای مختلفی وجود داشته باشند. این مسئله، به‌ویژه در رابطه با صلاحیت‌های کیفری، مسائل پیچیده‌ای را مطرح می‌سازد که به آنها پرداخته خواهد شد.

ضرورت انتقال ارزش مالی

یکی از خصوصیات لاتاری اینترنتی، لزوم انتقال ارزش مالی است. در لاتاری اینترنتی دو انتقال پول انجام می‌شود. انتقال اول از سوی شرکت‌کنندگان به برگزارکننده تحت عنوان سپرده‌گذاری لاتاری و انتقال دوم، پس از انجام بخت‌آزمایی و تعیین برنده و بازندگان صورت می‌پذیرد. توضیح اینکه میزان معینی از ارزش مالی جمع‌آوری‌شده از شرکت‌کنندگان، به شخص برنده بر اساس قواعد آن بازی پرداخت می‌گردد. با توجه به اینکه شرکت در لاتاری نیازمند سپرده‌گذاری است، انتقال نخست پیش شرط برگزاری بازی بخت‌آزمایی است؛ به عبارتی، شرکت‌کننده برای تهیه کارت بازی لازم است انتقال وجهی را به عنوان سپرده به سایت یا شرکت برگزارکننده منتقل نماید.

عدم مشارکت مستقیم

در انجام لاتاری اینترنتی، نیازی نیست شرکت‌کنندگان مستقیماً در ارتکاب بازی موضوع بخت‌آزمایی مشارکت نمایند. در واقع، بازی موضوع بخت‌آزمایی و تفکیک‌کننده برنده و بازندگان توسط شخص ثالث، یعنی برگزارکننده لاتاری، انجام می‌شود و اشخاص شرکت‌کننده تنها اقدام به خرید شماره یا بلیطی می‌نمایند که در تعیین برنده یا بازنده نقش دارد. این در حالی است که در تحلیل مفهوم قمار مشخص شد که اشخاص خود در بازی مشارکت دارند و آنچه قمار را از شرط‌بندی مجاز متمایز می‌کند، مشارکت بازیکنان در یک فعالیت عملی عقلایی است.

مادی این جرم عبارت است از توافق مستقیم هر شرکت‌کننده با برگزارکننده، از طریق خرید بلیط. توافق غیرمستقیم میان شرکت‌کنندگان با یکدیگر. برخلاف قمار سنتی که توافق از پرداخت جدا است، در لاتاری اینترنتی، توافق از طریق پرداخت سپرده، یعنی خرید بلیط، محقق می‌شود. در تشریح عنصر سوءنیت و مطابق ماده ۱۴۴ قانون مجازات اسلامی، در جرایم عمدی، علم مرتکب به موضوع جرم و قصد او برای ارتکاب رفتار مجرمانه لازم است. قصد عام که مبتنی بر قصد توافق برای شرکت در لاتاری اینترنتی و قصد خاص که قانونگذار با کاربرد عبارت «هدف برد و باخت» صرفاً «قصد بردن» را لحاظ ننموده است. بنابراین، قصد خاص این جرم، «قصد شرکت در بخت‌آزمایی منتهی به برد یا باخت» است و «قصد بردن» صرفاً یک انگیزه محسوب می‌شود. چالش اصلی اینکه وحدت قصد میان طرفین توافق وجود ندارد. شرکت‌کننده قصد «شرکت در برد و باخت» را دارد، اما برگزارکننده قصد «کسب انتفاع مالی» دارد و هیچ ریسکی نمی‌پذیرد. برای رفع این مشکل، باید برگزارکننده را صرفاً «واسطه توافق» فرض کرد و توافق را صرفاً میان شرکت‌کنندگان، حتی به صورت ضمنی، دانست. چالش دیگر حدنصاب است؛ لذا اگر لاتاری را توافق میان شرکت‌کنندگان از طریق سایت بدانیم، تا زمانی که تعداد شرکت‌کنندگان به حدنصاب لازم برای تعیین برنده نرسد، عمل مجرمانه‌ای محقق نشده است. اولین شرکت‌کننده هیچ توافقی با شرکت‌کننده دیگری ندارد و عملش فقط «ایجاب» محسوب می‌شود. جرم تنها با ثبت نام آخرین شخص، یعنی تکمیل حدنصاب، محقق می‌گردد. بند اول ماده ۷۰۵ ق.ا.م.ا. ۱۳۷۵ با وجود رویکرد عام، به دلیل شرایط خاص لاتاری اینترنتی، یعنی ناشناس بودن طرفین، لزوم حدنصاب، دوگانگی قصد خاص میان شرکت‌کننده و برگزارکننده، توانایی پوشش کامل این پدیده را به عنوان مصداقی از قمار مشمول این بند ندارد. این مسئله نافی قمار بودن لاتاری اینترنتی نیست، بلکه ناشی از ویژگی‌های خاص

سال ۲۰۰۶، قانون اجرای قانون قمار اینترنتی غیرقانونی، پذیرش آگاهانه پرداخت در رابطه با قمار اینترنتی غیرقانونی را ممنوع کرد و به سیستم فدرال رزرو اجازه داد مقرراتی برای منع ارائه‌دهندگان تراکنش‌های مالی وضع کند. نظام کیفری ایران، به دلیل عدم مشروعیت لاتاری اینترنتی، جرایم مرتبط با آن گستره متفاوتی را تحت پوشش قرار می‌دهند؛ به عبارت دیگر، جرم مستقلی تحت عنوان «لاتاری اینترنتی غیرقانونی» متصور نیست، اما در کنار آن، جرایمی وجود دارند که با لاتاری ارتباط دارند.

توافق بر لاتاری اینترنتی

نخستین اقدام در شرط‌بندی و قمار، «توافق» است که منجر به انتقال غیرقانونی مال می‌شود. این گفتار به بررسی ابعاد توافق بر لاتاری اینترنتی، شامل عناصر جرم، یعنی قانونی، مادی و معنوی، و ماهیت آن می‌پردازد.

عناصر توافق

نخستین عنصر، رکن قانونی است که بند اول ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ به این بحث پرداخته است و مطابق آن، «هر نوع توافق صریح یا ضمنی با هدف برد و باخت» که به موجب آن بازنده (گان) یا شخص ثالث ملتزم به پرداخت وجه، مال، منفعت یا امتیاز مالی به برنده (گان) شوند، جرم محسوب می‌گردد (Goldouzian, 2004; Sabouripour & Tarkashvand, 2018). مقنن ایرانی نیازی به تعیین مبلغ دقیق برد ندیده و با عبارت «هر نوع توافق صریح یا ضمنی» رویکردی موسع اتخاذ نموده است. رکن دوم، عنصر مادی است و بزه‌کار کسی است که عمل مجرمانه را مادئاً مرتکب شود. قمار از جرایمی است که نیازمند مداخله بیش از یک شخص دارد، حداقل یک برنده و یک بازنده. تفاوت اساسی لاتاری اینترنتی با قمار سنتی این است که در قمار سنتی، طرفین یکدیگر را می‌شناسند، حتی از روی چهره، اما در لاتاری اینترنتی، شخص فقط از وجود دیگران اطلاع دارد و هیچ شناختی از هویت یا حتی چهره آنها ندارد. رکن

آن است که آن را از شمول توافقات موضوع بند مذکور خارج می‌کند.

ماهیت توافق

در تعیین ماهیت توافق برای لاتاری اینترنتی، دو وضعیت متمایز درخور توجه است. نخست، توافق پیش از رسیدن به حدنصاب لازم برای برگزاری بخت‌آزمایی و دیگر، توافق پس از رسیدن به حدنصاب. وضعیت اخیر در صورت شمول ذیل بند اول ماده ۷۰۵ ق.م.ا. ۱۳۷۵، از ماهیت مجرمانه برخوردار است، اما توافق پیش از حدنصاب، هنوز منتهی به بخت‌آزمایی نشده و صرفاً مقدمه آن است. بر این اساس، این پرسش مطرح می‌شود که آیا این توافق «شروع به جرم» قمار است و «اقدام مقدماتی» محسوب می‌شود یا «جرمی مستقل»؟ پیش از انقلاب، جز موارد استثنایی، مراحل مقدماتی جرم‌انگاری نشده بودند. قانون مجازات ۱۳۹۲ طیف وسیعی از اعمال را ذیل «شروع به جرم» قرار داد. در لاتاری اینترنتی، بخت‌آزمایی پس از خرید بلیط به میزان کافی انجام می‌شود؛ بنابراین، ممکن است توافق را شروع به قمار دانست. با لحاظ تبصره ماده ۱۲۲ ق.م.ا. ۱۳۹۲ که مقرر می‌دارد: «هرگاه رفتار ارتكابی، ارتباط مستقیم با ارتكاب جرم داشته، لکن به جهات مادی که مرتكب از آنها بی‌اطلاع بوده وقوع جرم غیرممکن باشد، اقدام انجام‌شده در حکم شروع به جرم است»، در ابتدا به نظر می‌رسد با شرایط ذیل منطبق باشد: (۱) توافق ارتباط مستقیم با ارتكاب جرم دارد؛ (۲) عدم کسب حدنصاب، وقوع بخت‌آزمایی را غیرممکن می‌کند؛ (۳) شرکت‌کننده از این امر مطلع نیست. مع‌الوصف، این استدلال صحیح به نظر نمی‌رسد؛ زیرا توافق با هدف برد و باخت، مقدمه بخت‌آزمایی است، نه شروع به آن. آنچه رخ داده، شروع به توافق برای برد و باخت است، نه شروع به خود بخت‌آزمایی. حتی با فرض تحقق شرایط تبصره، عمل ارتكابی ارتباط مستقیم با بخت‌آزمایی ندارد؛ تا زمانی که بازی انجام نشود، برنده و بازنده‌ای وجود ندارد. دوم، انجام اقدامات مقدماتی که ماده ۱۲۳ ق.م.ا.

۱۳۹۲ بیان می‌دارد: «مجرد قصد ارتكاب جرم و یا عملیات و اقداماتی که فقط مقدمه جرم است و ارتباط مستقیم با وقوع جرم ندارد، شروع به جرم نیست و از این حیث قابل مجازات نمی‌باشد». در این خصوص، دو نکته حائز اهمیت است: اول، تشخیص اینکه چه اقداماتی «اقدامات مقدماتی» تلقی می‌شوند؛ دوم، بررسی تعارض احتمالی با بند اول ماده ۷۰۵ ق.م.ا. ۱۳۷۵. به نظر نمی‌رسد میان ماده ۱۲۳ و بند اول ماده ۷۰۵ تعارضی وجود داشته باشد. «قابل مجازات نبودن» اقدام مقدماتی، مقید به قید «از این حیث» است؛ یعنی توافق برای لاتاری اینترنتی از این حیث که مقدمه جرم است قابل مجازات نیست، اما از این حیث که خود می‌تواند موضوع جرم مستقلی قرار گیرد، مجازات دارد. قانونگذار این اقدام را به‌طور مستقل جرم‌انگاری کرده است. سوم، جرم مستقل از قمار؛ مستقل دانستن این توافق از لاتاری اینترنتی به‌عنوان مصداق قمار است. اگر عمل مذکور شروع به جرم باشد، مجازات آن باید متفاوت از مجازات جرم تام باشد. ماده ۱۲۲ ق.م.ا. ۱۳۹۲ نظام مجازات شروع به جرم را تنظیم کرده است. نظام کیفری ایران الگوی «مجازات اخف از جرم تام» را پذیرفته است، برخلاف انگلستان که مجازات یکسان با جرم تام دارد. با این حال، صدر ماده ۷۰۵ ق.م.ا. ۱۳۷۵ مجازات جرم موضوع بند اول را «جزای نقدی درجه شش» تعیین کرده، بدون آنکه بین بندهای سه‌گانه تفکیک قائل شود. ماده ۱۲۲ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ برای جرایم تعزیری درجه شش مجازات شروع به جرم پیش‌بینی نکرده است. اگر ماهیت این عمل شروع به جرم بود، عملاً فاقد مجازات می‌ماند، در حالی که قانونگذار برای آن مجازات تعیین کرده است و بر این اساس می‌توان استنباط کرد: الف- توافق برای مشارکت در بخت‌آزمایی از طریق لاتاری اینترنتی، جرمی مستقل و قابل مجازات است، نه خود قمار، بلکه توافق برای ارتكاب قمار؛ ب- در صورت عدم حصول حدنصاب لازم برای برگزاری لاتاری اینترنتی، به‌واسطه غیرممکن بودن برد و باخت، توافق بر امری

جنبه باید تفکیک شود: ۱) ترتیب دادن لاتاری، یعنی برگزارکننده؛ ۲) شرکت در لاتاری، یعنی خریداران بلیط. اگر تفسیر دوم از «مشارکت» پذیرفته شود، بند دوم می‌تواند رکن قانونی هر دو جنبه باشد. اما اگر تفسیر اول پذیرفته شود، تنها در صورتی شرکت در لاتاری اینترنتی مشمول بند دوم می‌گردد که قصد مشارکت غیرمستقیم با دیگر شرکت‌کنندگان در نظر گرفته شود. دو فرض در رکن مادی مشارکت قابل تصور است. فرض اول؛ اشخاص دخیل در قمار، در موضوع یا امر مورد پیش‌بینی نیز دخیل باشند. فرض دوم؛ اشخاص مستقل از موضوع پیش‌بینی باشند. تبصره ۱ ماده ۷۰۵ مقرر می‌دارد که التزام به پرداخت در مسابقات خاص، شامل سوارکاری، تیراندازی، شمشیربازی و ادوات جنگی در فضای حقیقی، مشمول بندهای ۱ و ۲ نیست. از مفهوم مخالف آن برمی‌آید که التزام به پرداخت در سایر موارد، مشمول این بندهاست. لازم است میان «تعهد به التزام به پرداخت»، که از طریق مشارکت در ساماندهی شرط‌بندی ایجاد می‌شود، و «خود التزام به پرداخت»، که پس از انجام شرط‌بندی و مشخص شدن برنده/بازنده محقق می‌شود، تفکیک قائل شد. عبارت بند دوم ناظر بر شکل‌گیری «تعهد به التزام به پرداخت» است، نه «خود التزام به پرداخت». این تفکیک در لاتاری اینترنتی عملاً از میان می‌رود؛ زیرا پرداخت، یعنی خرید بلیط، هم‌زمان با مشارکت انجام می‌شود. نتیجه آنکه به نظر نمی‌رسد رکن مادی بند دوم ماده ۷۰۵ ق.م.ا.ت. ۱۳۷۵ با رکن مادی شرکت در لاتاری اینترنتی، با موضوع پیش‌بینی یک نتیجه مشخص، همخوانی داشته باشد. رکن معنوی نیز بر اساس رکن مادی آن متفاوت است. اگر رکن مادی «ترتیب دادن شرط‌بندی مبتنی بر پیش‌بینی» باشد: قصد عام، مشارکت در شرط‌بندی از طریق پیش‌بینی، و قصد خاص، قصد ملزم شدن به پرداخت نوع مشخصی از دارایی در صورت بازنده شدن است. اگر رکن مادی «انجام شرط‌بندی از طریق پیش‌بینی» باشد: قصد عام، قصد مشارکت در پیش‌بینی، و قصد خاص، قصد ایجاد التزام به

محال صورت گرفته و عمل مذکور در حکم شروع به توافق برای مشارکت در بخت‌آزمایی محسوب می‌شود.

شرکت در لاتاری اینترنتی

ماده ۷۰۵ ق.م.ا.ت. ۱۳۷۵، مشارکت در شرط‌بندی را در دو قالب جرم‌انگاری کرده است: بند دوم، پیش‌بینی یک واقع یا موضوع خاص، و بند سوم، قرعه‌کشی. بر اساس بند دوم ماده ۷۰۵، «هر نوع مشارکت دو یا چند شخص در خصوص پیش‌بینی موضوعی خاص یا فرض وقوع امری خاص، که بازنده یا بازندگان ملزم به پرداخت... به برنده یا برندگان یا شخص ثالثی باشند»، جرم است. در این نوع قمار، برنده کسی است که پیش‌بینی او با واقعیت همسو باشد. رکن قانونی، بند دوم ماده ۷۰۵ ق.م.ا.ت. ۱۳۷۵ است. نکات قابل توجه: اول، تحقق جرم نیازمند دخالت بیش از یک فرد است؛ دوم، پیش‌بینی یک موضوع خاص یا فرض وقوع امری خاص، مانند نتایج مسابقات ورزشی، می‌باشد؛ سوم، انتفاع طرفین شرط نیست و ثالث نیز می‌تواند ذیل آن قرار گیرد. چهارم، نسبت میان «شرکت کردن» و «مشارکت کردن» است. صدر بند دوم از واژه «مشارکت» استفاده کرده، نه «شرکت» که سه فرض را قابل تصور نموده است: مترادف بودن، متمایز بودن، یا همپوشانی. دو تفسیر از «مشارکت» قابل ارائه است: تفسیر اول، متمایز از شرکت؛ مشارکت، امری جمعی است که طی آن دو یا چند نفر تصمیم می‌گیرند در شرط‌بندی شرکت کنند. در این تفسیر، شرکت در لاتاری اینترنتی نیازی به مشارکت دو یا چند نفر ندارد؛ یک شخص می‌تواند به تنهایی با خرید بلیط شرکت کند. بنابراین، بند دوم نمی‌تواند رکن قانونی این جرم باشد. تفسیر دوم، تشریک مساعی برای شکل‌دهی؛ مشارکت به معنای سازماندهی یک شرط‌بندی توسط دو یا چند شخص است. در این تفسیر، هر شخصی که در شرط‌بندی شرکت کند، جزئی از کلی است که مجموعاً شرط‌بندی را به وقوع پیوسته است. بنابراین، شرکت در لاتاری اینترنتی مصداقی از مشارکت محسوب می‌شود. در لاتاری اینترنتی، دو

پرداخت در صورت بازنده شدن است. کلید مجرمانه بودن عمل نفر اول، یعنی اولین خریدار بلیط، در رکن معنوی نهفته است. هر یک از شرکت‌کنندگان در قرعه‌کشی این قصد ضمنی را دارند که در صورت جمع شدن شرایط، یعنی خرید بلیط توسط نفر دوم یا رسیدن به حدنصاب، در قرعه‌کشی شرکت نمایند. اگر نفر اول نسبت به اولین بودن خود آگاهی نداشته باشد، قصد شرکت در صورت جمع شدن تمام شرایط را دارد. بنابراین، باید از ظاهر عبارت «مشارکت دو یا چند نفر» گذر کرد. مشارکت عملی همراه با قصد شرکت در قرعه‌کشی در صورت جمع شدن شرایط، یعنی مشارکت دو یا چند نفر، عناصر این جرم را تشکیل می‌دهد که در تمام شرکت‌کنندگان مفروض است. نفر اول و نفر دوم، به دلیل وحدت رکن معنوی و ایفای سهم در رکن مادی، جز در موارد وجود موانع مسئولیت کیفری یا فقدان قصد، مشمول جرم موضوع بند سوم ماده ۷۰۵ قرار می‌گیرند.

برگزاری عملیات شرط‌بندی

سومین موضوع مرتبط، برگزاری لاتاری اینترنتی است و در این حوزه نیز سه مسئله باید مورد بررسی قرار گیرد. مسئله اول، رکن قانونی؛ سه مقرر قانونی برای این جرم قابل انطباق است. الف) بند سوم ماده ۷۰۵ ق.م.ا.ت. ۱۳۷۵: واژه «انجام قرعه‌کشی با هر اقدام مبتنی بر شانس یا تصادف» می‌تواند ناظر بر عملیات تعیین‌کننده شخص برنده باشد. چالش اصلی، عبارت «مشارکت دو یا چند شخص» در صدر ماده است، در حالی که در لاتاری اینترنتی، عملیات تعیین برنده اغلب با زدن یک دکمه توسط یک شخص انجام می‌پذیرد. تسری این بند به جرم برگزاری تنها در دو حالت ممکن است: ۱) مرتکب خود نیز در زمره شرکت‌کنندگان باشد؛ ۲) فعل توسط بیش از یک شخص انجام پذیرد. ب) ماده ۷۰۶ اصلاحی ۱۴۰۱ ق.م.ا.ت. ۱۳۷۵: مقرر می‌دارد: «هر شخصی که مکان یا هر نوع فضای حقیقی یا مجازی را برای ارتکاب یکی از جرائم موضوع بندهای (۱) تا (۳) ماده (۷۰۵) این قانون، دایر یا

اداره کند، به حبس تعزیری درجه شش محکوم می‌شود». این ماده به دایر کردن و اداره کردن اشاره دارد، نه خود فعل تعیین برنده. تنها در حالتی که لاتاری اینترنتی توسط یک شخص انجام شود، «اداره کردن» می‌تواند اعم از «انجام فعل تعیین‌کننده برنده» تلقی شود. ج) بند اول ماده ۷۰۹ اصلاحی ۱۴۰۱ ق.م.ا.ت. ۱۳۷۵: مقرر می‌دارد: «هر شخصی که در یکی از مراکز ارتکاب جرائم موضوع بندهای (۱) تا (۳) ماده (۷۰۵) این قانون، قبول خدمت کند یا به نحوی از انحاء به دایرکننده یا اداره‌کننده آن کمک نماید... به یکی از مجازات‌های درجه پنج به استثنای حبس محکوم می‌شود». سه مجرا برای شمول نسبت به جرم برگزاری وجود دارد: «قبول خدمت»، «کمک به اداره کردن» و عبارت‌پردازی غیرحصری که تمام افعال مرتبط را شامل می‌شود. نکته مهم اینکه ماهیت عمل بر اساس مقررات مختلف متفاوت است؛ در بند اول ماده ۷۰۵ و ماده ۷۰۶ ماهیت «مشارکت» و در بند اول ماده ۷۰۹ ماهیت «معاونت» دارد. یک عمل در اوضاع و احوال مختلف عناوین متفاوتی می‌یابد که قابل انتقاد است. رکن مادی این جرم، ارتکاب فعلی است که به واسطه آن شرکت‌کنندگان به دو دسته بازنده و برنده تفکیک می‌شوند. تا قبل از این عملیات، همه شرکت‌کنندگان در وضعیت برابری، یعنی برنده/بازنده بالقوه، قرار دارند. این جرم تنها از طریق فعل مثبت انجام می‌پذیرد، نه ترک فعل. مصادیق آن عبارت‌اند از: فشار دادن یک دکمه، خارج کردن شماره از بسته حاوی شماره‌های مختلف، یا هر ابزار تمیزدهنده دیگر. این عمل می‌تواند توسط یک شخص یا با مشارکت دو یا چند نفر انجام پذیرد. نکته سوم در این بحث، عمدی بودن جرم است؛ بنابراین، علم و آگاهی و قصد ضروری است. مرتکب باید آگاه باشد که در حال انجام عملیات مشخص‌کننده برنده در یک لاتاری اینترنتی است و نتیجه آن انتقال اجباری دارایی، یا تعهد به آن، می‌باشد. قصد انجام فعل تعیین‌کننده برنده قصد عام است و مشخص کردن شخص برنده با این عمل، قصد خاص می‌باشد (Goldouzian, 2004). در

مواردی، رکن معنوی تحقق نمی‌یابد. زمانی که شخص علم دارد، اما بدون قصد، تصادفی، دکمه را فشار دهد، مانند آزمایش دستگاه. همچنین، اگر شخص قصد داشته باشد، اما علم ندارد که در شرایط تعیین‌کننده قرار دارد، مثلاً تصور می‌کند در زمان مقرر برای قرعه‌کشی نیست. یکی از مباحثی که در ذیل این عنوان قابل توجه است، رابطه برگزاری لاتاری با جرایم دیگر می‌باشد. طبق قواعد عام حقوق جزا، اقدام مقدماتی از این حیث جرم نیست، اما می‌تواند عنوان مجرمانه مستقل داشته باشد، مانند خرید اسلحه برای قتل. از این منظر، نفیس شرکت در لاتاری اینترنتی، یعنی خرید بلیط، حتی بدون برگزاری قرعه‌کشی، جرمی مجزا و مستقل است که قابل مجازات می‌باشد. دوم، درهم‌تنیدگی برگزاری لاتاری و جرایم دیگر است؛ تعیین برنده و تفکیک شرکت‌کنندگان به دو گروه برنده و بازنده به واسطه همین مرحله، یعنی برگزاری لاتاری، صورت می‌پذیرد. برگزاری بازی لاتاری اینترنتی معادل اقدامی است که در شکل سنتی قمار تلقی می‌شود، یعنی معادل اینترنتی انداختن چوب یا طاس قمار. تا زمانی که این عملیات صورت نپذیرد، عمل قمار انجام نشده است. اگرچه این جرایم مجزا هستند، اما مستقل از هم نمی‌باشند و ارتباط حقوقی دارند. هرچند قانونگذار برای هر یک از اقدامات مقدماتی مجازات پیش‌بینی کرده، اما هیچ‌یک از آنها مستقل از جرم بعدی، یعنی برگزاری لاتاری اینترنتی، نمی‌باشند. به عبارت دیگر، در صورتی که لاتاری اینترنتی یا بازی قمار انجام نشود، اعمال مقدماتی آن که عنوان مجرمانه دارند، نباید جرم تلقی شوند.

تأسیس و اداره لاتاری اینترنتی

از دیگر جرایم مرتبط با لاتاری اینترنتی، تأسیس و اداره سایت‌های شرط‌بندی اینترنتی است. رکن قانونی این جرم پیش از این ماده ۷۰۸ قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ بود که مقرر می‌داشت: «هر کس قمارخانه دایر کند یا مردم را برای قمار به آنجا دعوت نماید، به شش ماه تا دو سال حبس... محکوم می‌شود» (Goldouzian, 2004).

2004). اما در حال حاضر، ماده ۷۰۶ قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ اصلاحی ۱۴۰۱ می‌باشد (Goldouzian, 2004). در اصلاحات سال ۱۴۰۱، این جرم به دایر و اداره کردن فضای ارتکاب جرایم موضوع ماده ۷۰۵ تغییر یافت. رکن مادی مندرج در ماده ۷۰۶ اصلاحی ۱۴۰۱ شامل دایر و اداره کردن فضای حقیقی و مجازی برای ارتکاب قمار می‌باشد (Goldouzian, 2004). این ماده مقرر می‌دارد: «هر شخصی که مکان یا هر نوع فضای حقیقی یا مجازی را برای ارتکاب یکی از جرائم موضوع بندهای (۱) تا (۳) ماده (۷۰۵) این قانون، دایر یا اداره کند، به حبس تعزیری درجه شش محکوم می‌شود». بر اساس نظریه مشورتی ۲۵۸۴/۹۷/۷ مورخ ۱۳۹۸/۸۷ اداره کل حقوقی قوه قضاییه، «در صورت ایجاد سایتی منحصرراً برای قمار... مشمول ماده ۷۰۸ قانون یادشده مبنی بر دایر کردن قمارخانه می‌باشد؛ زیرا نظر مقنن در زمان وضع این مقرره، جعل ممنوعیت در ایجاد فضایی برای انجام امور بوده است» (Goldouzian, 2004). بنابراین، دایر نمودن سایت اینترنتی برای ارتکاب لاتاری اینترنتی و همین‌طور اداره این سایت، موضوع جرم ماده مذکور می‌باشد. در اینجا دو جرم متصور است: ۱- دایر کردن فضای مجازی برای لاتاری اینترنتی، ۲- اداره فضای مجازی برای لاتاری اینترنتی (Goldouzian, 2004).

دایر کردن فضای لاتاری اینترنتی

فضای حقیقی می‌تواند شامل فضای ارتکاب و فضای اداره لاتاری اینترنتی باشد. فضای موضوع دایر کردن شامل ۱- دایر کردن فضای مجازی ارتکاب؛ ۲- دایر کردن فضای فیزیکی ارتکاب؛ ۳- دایر کردن فضای فیزیکی اداره؛ ۴- دایر کردن فضای فیزیکی مجموعه‌ای از فعالیت‌ها شامل لاتاری اینترنتی. صدر ماده ۷۰۶ از عبارت «برای ارتکاب یکی از جرایم موضوع بندهای (۱) تا (۳) ماده ۷۰۵» استفاده کرده است (Goldouzian, 2004). با توجه به اصل حداقلی بودن حقوق جزا که بر اساس آن جرم‌انگاری باید تنها در رابطه با مهم‌ترین جرایم صورت پذیرد و در موارد تردید،

عمل ارتكابی خارج از تعريف جرایم قرار گیرد، عبارت مذکور ناظر بر آن دسته از اقداماتی است که به طور مستقیم در ارتكاب لاتاری اینترنتی دخیل هستند. فارغ از خروج موضوع جرایم مواد ۷۰۸ و ۷۰۹، دایر کردن فضای اداره لاتاری اینترنتی و مدیریت مجموعه با تردیدهایی مواجه خواهد بود.

اداره کردن فضای لاتاری اینترنتی

واژه «اداره کردن» در این بند ناظر به مدیریت قمارخانه می باشد (Goldouzian, 2004). این تفسیر با سه مانع مواجه است: مانع نخست، تصریح به «ارتكاب یکی از جرائم موضوع بندهای (۱) تا (۳) ماده (۷۰۵)»؛ مانع دوم، اصل حداقلی بودن؛ مانع سوم، مواد دیگر این قانون، از جمله ماده ۷۰۹ اصلاحی که قبول خدمت یا کمک به اداره کردن را به صورت مستقل جرم انگاری کرده است (Goldouzian, 2004). در لاتاری اینترنتی، این رکن شامل مدیریت فضای حقیقی یا مجازی ای است که در بستر آن، هر یک از جرایم مشارکت در قرعه کشی و ارتكاب لاتاری اینترنتی انجام می پذیرد (Goldouzian, 2004).

تولید ملزومات و پشتیبانی لاتاری اینترنتی

ارتكاب لاتاری اینترنتی نیازمند پیش نیازها، آلات و تجهیزات است. برای رکن قانونی این جرم می توان به شماری از مواد قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ استناد نمود (Goldouzian, 2004). ماده ۷۰۸ اصلاحی ۱۴۰۱ مقرر می دارد: «هر شخصی که ابزار مخصوص قمار اعم از رایانه ای یا غیررایانه ای را تولید، معامله، عرضه، حمل یا نگهداری کند، به جزای نقدی درجه شش... محکوم می شود» (Goldouzian, 2004). علاوه بر آن، بند اول ماده ۷۰۹ این قانون اقداماتی از قبیل ساخت، طراحی، نگهداری، پشتیبانی یا راه اندازی در فضای حقیقی یا مجازی در تأسیس، اداره یا دایر کردن مراکز مذکور را جرم انگاری کرده است (Goldouzian, 2004). در نهایت، بند سوم این ماده، رکن قانونی برای پشتیبانی درگاه های پرداخت و انتقال وجوه لاتاری

اینترنتی می باشد (Goldouzian, 2004). رکن مادی این جرم شامل ارتكاب هرگونه فعالیتی است که در تجهیز و پشتیبانی بخت آزمایی های اینترنتی دخیل هستند (Goldouzian, 2004). بین بند اول ماده ۷۰۹ و ماده ۷۰۶ همپوشانی وجود دارد: دایر کردن فضای مجازی در ماده ۷۰۶ با «ساخت، طراحی یا راه اندازی در فضای حقیقی یا مجازی» در ماده ۷۰۹ همپوشانی دارد (Goldouzian, 2004). تفاوت در این است که انتهای بند اول ماده ۷۰۹ از عبارت «در تأسیس، اداره یا دایر کردن یکی از مراکز مذکور، معاونت نماید» استفاده کرده است (Goldouzian, 2004). بنابراین، ارتكاب این اعمال در صورتی که برای دیگری باشد مشمول ماده ۷۰۹ و در صورتی که برای خود باشد، مشمول ماده ۷۰۶ این قانون خواهد شد (Goldouzian, 2004). در رابطه با دیگر اقدامات مرتبط با پشتیبانی، شامل نگهداری فضای مجازی، ارتقای طراحی ها و تنوع بخشی به بازی ها، چنین چالشی وجود ندارد (Goldouzian, 2004). در اختیار قراردادن «حساب بانکی یا ابزار پذیرش از قبیل پایانه فروشگاهی یا درگاه پرداخت الکترونیکی یا ابزار پرداخت الکترونیکی از قبیل کارت بانکی» نیز در زمره این موارد می باشد (Goldouzian, 2004). این جرایم نیز نیازمند رکن معنوی هستند (Goldouzian, 2004). مرتکب باید آگاه باشد که اقدام وی پشتیبانی از ارتكاب لاتاری اینترنتی یا پشتیبانی در فعالیت یک مرکز ارائه دهنده لاتاری اینترنتی می باشد (Goldouzian, 2004). همچنین، این اشخاص باید دارای قصد عام، یعنی قصد ارتكاب عمل موضوع پشتیبانی، و قصد خاص، یعنی پشتیبانی و ارائه ملزومات برای انجام لاتاری اینترنتی یا تضمین تداوم و بهبود کیفیت این فعالیت ها، باشند.

کلاهبرداری، پولشویی و تحصیل مال از طریق نامشروع در بستر لاتاری اینترنتی

لاتاری اینترنتی می‌تواند در قالب سایر جرایم، از جمله کلاهبرداری و پولشویی نیز متصور باشد. با توسیع فعالیت‌ها در فضای سایبر، بزه‌کاران اقدامات مجرمانه خود را به این فضا منتقل نموده‌اند.

کلاهبرداری

کلاهبرداری اینترنتی یکی از اشکال مهم جرایم سایبری است که با بهره‌گیری از ابزارهای دیجیتال برای ایجاد فریب و تحصیل مال صورت می‌گیرد (Smith et al., 2004; Wall, 2007). عنصر اصلی این جرم، توسل به وسایل متقلبانه برای اغفال بزه‌دیده است (Goldouzian, 2004). برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهد که پلتفرم‌های قمار آنلاین می‌توانند در قالب طرح‌های جعلی، ابزار اجرای کلاهبرداری باشند؛ به‌ویژه در مواردی که اساساً فرآیند قرعه‌کشی وجود خارجی ندارد یا نتایج آن دستکاری می‌شود (Smith, 2025).

کلاهبرداری رایانه‌ای در یکی دو دهه اخیر، به دلیل گسترش اینترنت و مشکلات اقتصادی، بخش بزرگی از جرایم را به خود اختصاص داده است. امروزه کلاهبرداری اینترنتی یکی از جرائم مشکل‌آفرین است و بخش قابل توجهی از پرونده‌های کیفری را شامل می‌شود. قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری در ماده ۱، کلاهبرداری را چنین تعریف می‌کند: «کسی که به‌وسیله حيله یا فریب، مال دیگری را از او بگیرد، کلاهبردار محسوب می‌شود». ماده ۶۷ قانون تجارت الکترونیک نیز کلاهبرداری رایانه‌ای را تعریف کرده است. کلاهبرداری به‌طور کلی متشکل از چند جزء است: ۱- عملیات فریب؛ ۲- بردن مال غیر؛ ۳- رابطه میان عملیات فریب و بردن مال غیر (Goldouzian, 2004).

الف- فریب: حيله و فریب نقش کلیدی در ارتکاب این جرم دارد (Goldouzian, 2004). نظریه شماره ۷/۹۳/۲۸۳۰ -

۱۳۹۳/۱۱/۱۴ اداره حقوقی قوه قضاییه بیان می‌دارد که تماس تلفنی با مطالب دروغین و متقلبانه که منجر به واریز وجوه شود، می‌تواند مصداق عملیات متقلبانه باشد (Goldouzian, 2004). نظریه شماره ۶۴۹/۹۹/۷ مورخ ۲۶/۰۵/۱۳۹۹ نیز بر متقلبانه بودن «نحوه» عمل تأکید دارد (Goldouzian, 2004). با این حال، صرف دعوت به خرید کالا از طریق بازارهای اینترنتی، چنانچه منتهی به تخلف از قرارداد شود، واجد وصف مجرمانه نیست؛ مگر آنکه احراز شود حین بارگذاری آگهی قصد معامله نداشته است (Goldouzian, 2004). دیوان عالی کشور، صدور و تحویل چک فاقد امضا یا بلامحل را عملیات متقلبانه محسوب نمی‌کند (Goldouzian, 2004). اما بردن مال از طریق ارائه چک مسروقه، مصداق بزه کلاهبرداری تلقی شده است (Goldouzian, 2004). در رأی دیگری، دادگاه تجدیدنظر استان تهران اعلام داشته که از شروط مهم بزه کلاهبرداری، استفاده کلاهبردار از وسایل متقلبانه برای اغفال دیگری است (Goldouzian, 2004).

ب- بردن مال: در ماده ۱ قانون تشدید، بردن مال با دو وصف «تحصیل کردن مال و بردن آن» توصیف شده است (Goldouzian, 2004). در کلاهبرداری، مال به اختیار و از روی رضایت توسط مالک به کلاهبردار تحصیل می‌گردد (Goldouzian, 2004).

پ- رابطه میان فریب و بردن مال: لازم است ابتدا حيله و فریب انجام پذیرد و سپس، به‌واسطه آن، مال بزه‌دیده برده شود (Goldouzian, 2004). در لاتاری اینترنتی، تحصیل مال از طریق خرید بلیط پیش از انجام لاتاری انجام می‌پذیرد که برخلاف لزوم تأخر تحصیل مال بر حيله در کلاهبرداری است (Goldouzian, 2004).

ت- اینترنت: نقش اینترنت در کلاهبرداری اینترنتی می‌تواند در رابطه با بردن مال از طریق اینترنت یا فریب از طریق اینترنت

موضوعیت یابد (Smith et al., 2004; Wall, 2007). به نظر می‌رسد در کلاهبرداری اینترنتی، نقش بهره‌گیری از اینترنت برای تحقق عنصر فریب از جایگاه مهم‌تری برخوردار باشد (Wall, 2007).

لاتاری اینترنتی می‌تواند در تحقق کلاهبرداری به خدمت گرفته شود (Smith, 2025). برخی لاتاری‌های اینترنتی، خصوصاً آنهایی که دارای تبلیغات فریبنده، وعده جوایز نامشخص و شرایط غیرشفاف هستند، می‌توانند مصداق جرم کلاهبرداری باشند (Smith, 2025). همچنین بیان شده که اثبات وقوع جرم و شناسایی مرتکب در لاتاری اینترنتی به دلیل ماهیت فرامرزی می‌تواند با چالش‌هایی مواجه شود (Wall, 2007). لاتاری اینترنتی در این جرم در نقش عنصر فریب ایفای نقش می‌کند (Smith, 2025). مالی که برده می‌شود، سرمایه اولیه‌ای است که برای شرکت در لاتاری تخصیص داده می‌شود (Smith, 2025). مصداق بارز آن، لاتاری‌های جعلی است که در آنها اساساً هیچ فرآیند قرعه‌کشی وجود ندارد (Smith, 2025). صورت دیگر اینکه عملیات قرعه‌کشی انجام می‌شود، اما مطابق با قواعد و اصول بخت‌آزمایی نمی‌باشد (Smith, 2025). محاکم ایران بر این عقیده‌اند که اقدام به دریافت وجه از طریق فریب دیگری با توسل به این ادعا که وی برنده جایزه شده، از مصادیق کلاهبرداری است (Goldouzian, 2004). صرف سرمایه‌گذاری در بورس خارجی و خرید ارز دیجیتال، عنصر مادی بزه کلاهبرداری نیست و علم و اطلاع سرمایه‌گذار به وجود ریسک، عنصر فریب را مخدوش می‌سازد (Goldouzian, 2004). صرف تحصیل مال شرکت‌کنندگان در لاتاری اینترنتی نمی‌تواند به‌عنوان مصداقی از کلاهبرداری اینترنتی تلقی شود؛ برای احراز این بزه لازم است لاتاری اینترنتی به‌عنوان مصداقی از مانور متقلبانه یا وسیله متقلبانه تلقی شود (Goldouzian, 2004; Smith, 2025). این امر می‌تواند از طرق زیر رخ دهد: ۱- مجعول بودن لاتاری اینترنتی؛

۲- استفاده از لاتاری برای فریب از طریق اطلاعات نادرست؛ ۳- انجام قرعه‌کشی متقلبانه با قصد قبلی بر فریب و بردن اموال (Smith, 2025). موضوع مال برده‌شده می‌تواند مبلغ جایزه برنده باشد (Smith, 2025). در صورتی که عملیات فریبی در رابطه با این مبلغ به عمل آید، مثلاً ایجاد ابهام در مورد مبلغ جایزه، به نظر نمی‌رسد این شکل از بردن مال را بتوان به‌عنوان مصداقی از کلاهبرداری اینترنتی تلقی نمود؛ زیرا در زمان انجام عملیات فریب، شخص فریب‌خورده هنوز مالک آن مبلغ نبوده است. این شکل از بردن مال را باید مصداقی از بخت‌آزمایی غیرقانونی و خدعه‌آمیز تلقی نمود.

پولشویی

صنعت قمار و بخت‌آزمایی در بسیاری از کشورها از منظر مقابله با پولشویی یک بخش پرریسک محسوب می‌شود (Levi, 2008). مطابق ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی ایران ۱۳۸۶، تبدیل یا انتقال عواید حاصل از جرم به‌منظور پنهان‌سازی منشأ آن جرم محسوب می‌شود (Levi, 2008; Levi & Reuter, 2006). در سطح بین‌المللی نیز گزارش‌های نظارتی نشان داده‌اند که نهادهای برگزارکننده لاتاری، در صورت ضعف در شناسایی مشتریان پرخطر، می‌توانند در معرض سوءاستفاده برای پولشویی قرار گیرند (Levi, 2008). پرونده مشهور "James Whitey" Bulger نمونه‌ای از سوءاستفاده از بلیت‌های بخت‌آزمایی برای تطهیر عواید مجرمانه بود (Bulger, 1991). تحقیقات جرم‌شناختی نیز نشان داده است که خرید بلیت‌های برنده از دارندگان آنها یکی از روش‌های رایج برای مشروع جلوه دادن درآمدهای غیرقانونی است (Levi & Reuter, 2006).

صنعت بخت‌آزمایی در برابر پولشویی آسیب‌پذیر است و می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای انجام پولشویی مورد سوءاستفاده قرار گیرد. بر اساس ماده دو قانون مبارزه با پولشویی، این جرم در سه شق مختلف تعریف شده است: ۱- تحصیل، تملک، نگهداری یا

شیوه، تقلب در انتخاب شخص برنده از طریق دستکاری در قرعه‌کشی است (Levi & Reuter, 2006).

ب- پولشویی در بستر لاتاری واقعی: پولشویان ممکن است از روش‌های مختلفی استفاده کنند، مانند خرید بلیت‌های بخت‌آزمایی با مقادیر زیاد پول نقد یا استفاده از شرکت‌های صوری برای مطالبه جوایز (Levi & Reuter, 2006). خرید بلیت‌های برنده بخت‌آزمایی یکی از خلأهای اساسی برای پولشویی است: مجرمان با برندگان بخت‌آزمایی تماس گرفته، پیشنهاد می‌دهند بلیت را با مبلغی بیشتر از جایزه رسمی خریداری کنند و بدین ترتیب، پول حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی از طریق بلیت برنده تطهیر می‌شود. شیوه دیگر این است که عواید مجرمانه به صورت گسترده در یک بازی سرمایه‌گذاری شده و در صورت عدم برنده شدن، پیشنهاد خرید بلیط برنده به عنوان راهکار جایگزین به کار گرفته می‌شود.

در نظام حقوقی ایران، لاتاری اینترنتی به عنوان مصداقی از قمار، عمل مجرمانه تلقی می‌شود (Goldouzian, 2004; Sabouripour & Tarkashvand, 2018). بنابراین، لاتاری اینترنتی نمی‌تواند به عنوان مبنایی برای تطهیر عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی شناخته شود؛ پولشویی از این طریق در نظام حقوقی ایران متصور نیست و مختص نظام‌های حقوقی است که لاتاری در آنها قانونی است. با وجود این، در مواردی که فعالیت لاتاری اینترنتی خارج از صلاحیت محاکم کیفری ایران قرار گیرد، یعنی محل وقوع خارج از ایران، شرکت در خارج از ایران، انتقال دارایی به ایران و عدم حضور متهم در ایران، می‌تواند به عنوان ابزاری برای پولشویی به خدمت گرفته شود (Levi, 2008; Levi & Reuter, 2006).

تحصیل مال از طریق نامشروع

مطابق ماده ۲ قانون تشدید ۱۳۶۷، تحصیل مال فاقد مشروعیت قانونی جرم محسوب می‌شود. برخی حقوقدانان با توجه به اطلاق

استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی با علم به منشأ مجرمانه؛ ۲- تبدیل، مبادله یا انتقال عواید به منظور پنهان کردن منشأ غیرقانونی یا کمک به مرتکب برای گریز از آثار قانونی؛ ۳- اخفاء یا پنهان کردن ماهیت واقعی، منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال یا مالکیت عواید حاصل از جرم (Levi, 2008). لاتاری اینترنتی می‌تواند به عنوان ابزاری کارآمد برای تطهیر و پنهان‌سازی منشأ درآمدهای غیرقانونی به خدمت گرفته شود (Levi, 2008; Levi & Reuter, 2006). برای مثال، مرکز تحلیل معاملات و گزارش‌های مالی کانادا، فین‌ترک، در آگوست ۲۰۲۵، شرکت بخت‌آزمایی بریتیش کلمبیا را به دلیل قصور در گزارش‌دهی معاملات مشکوک و عدم اعمال سیاست‌های مربوط به مشتریان پرخطر جریمه نمود (Levi, 2008). پولشویی در بستر لاتاری به دو صورت انجام می‌شود: لاتاری‌های صوری یا لاتاری‌های واقعی (Levi & Reuter, 2006).

الف- پولشویی از طریق لاتاری صوری: در این شیوه، یک شرکت یا فعالیت در حوزه لاتاری تشکیل می‌شود، اما هدف اصلی، تطهیر عواید مجرمانه است (Levi & Reuter, 2006). عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه از طریق خرید بلیط‌های بخت‌آزمایی از یک برگزارکننده صوری، سرمایه‌گذاری می‌شود (Levi & Reuter, 2006). با انتخاب شخص برنده، بخش قابل توجهی از مبلغ به یکی از شرکت‌کنندگان منتقل می‌شود و مبالغ با منشأ مجرمانه، دارای منشأ ظاهری قانونی، یعنی برنده شدن در لاتاری، می‌گردند (Levi & Reuter, 2006). مشهورترین پرونده در این زمینه مربوط به گانگستر *James "Whitey" Bulger* است که در سال ۱۹۹۱ مبلغ ۲ میلیون دلار پول نقد بابت سهمی از یک بلیت بخت‌آزمایی به ارزش ۱۴.۳ میلیون دلار پرداخت کرد که مقامات فدرال اعلام کردند این پول از قمار غیرقانونی، اخاذی و رباخواری به دست آمده بود (Bulger, 1991). صورت دیگر این

این ماده، آن را ناظر بر مواردی دانسته‌اند که رفتار فاقد عنوان مجرمانه خاص باشد (Goldouzian, 2004). در مواردی که گردانندگان لاتاری اینترنتی از محل اختلاف میان مجموع وجوه دریافتی و جوایز پرداختی منتفع می‌شوند، می‌توان این انتفاع را مصداق تحصیل مال از طریق نامشروع تلقی کرد؛ مشروط بر آنکه رفتار مشمول عناوین خاص مقرر در مواد ۷۰۶ و ۷۰۹ قانون مجازات اسلامی نباشد (Goldouzian, 2004).

یکی دیگر از جرایم مرتبط با لاتاری اینترنتی، تحصیل مال از طریق نامشروع است. بر اساس ماده ۲ قانون تشدید مجازات مرتکبین اختلاس، ارتشاء و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷، «هر کس به‌طور کلی مالی یا وجهی تحصیل کند که طریق تحصیل آن فاقد مشروعیت قانونی بوده است»، مجرم محسوب و به مجازات حبس یا جزای نقدی محکوم می‌شود (Goldouzian, 2004). برخی حقوقدانان با انتقاد از عام بودن این عبارت، چنین تفسیری را پذیرفته‌اند (Goldouzian, 2004). برخی دیگر معتقدند اگر مال نتیجه ارتکاب جرم نبوده و ناشی از تخلف حقوقی باشد، اتهام تحصیل نامشروع قابل پذیرش نیست (Goldouzian, 2004). همچنین، دو اصطلاح «تحویل نامشروع مال» و «تحویل مال نامشروع» در نظام حقوقی ایران مورد استفاده قرار گرفته است (Goldouzian, 2004). به عقیده دادگاه، برای تحقق بزه تحصیل مال از طریق نامشروع لازم است شخص برخلاف ضوابط قانونی مرتکب تقلب شود و از این طریق وجهی را تحصیل نماید (Goldouzian, 2004). تحصیل مال از طریق دخالت در امر وکالت به‌عنوان مصداقی از این جرم شناخته شده است (Goldouzian, 2004). آرای قضایی متعددی مصادیق مختلفی را تحت این عنوان قرار داده‌اند: اخذ وجه با ادعای اختیارات واهی و فریب دیگری، تحصیل مال از طریق تهدید به انتشار عکس‌های نامناسب، تحصیل کارت عابر بانک دیگری بدون اجازه و برداشت پول (Goldouzian, 2004). با این حال، برخی محاکم قضایی

تأکید کرده‌اند که هر نوع دارا شدن غیرعادلانه را نمی‌توان مصداق این بزه قلمداد کرد (Goldouzian, 2004). در تحصیل مال از طریق نامشروع نیز علم و آگاهی و قصد شرط است (Goldouzian, 2004). بین تحصیل مال از طریق نامشروع و لاتاری اینترنتی ارتباط وجود دارد (Goldouzian, 2004; Sabouripour & Tarkashvand, 2018). در قمار، دو دسته دخیل هستند: شرکت‌کنندگان و گردانندگان قمار (Sabouripour & Tarkashvand, 2018). دسته اخیر در ازای خدمات خود منافع مالی دریافت می‌دارند که به‌طور مستقیم از قمار حاصل نمی‌شود، بلکه به‌واسطه قمار تحصیل می‌گردد (Sabouripour & Tarkashvand, 2018). مابه‌التفاوت مجموع مبالغ تخصیص‌یافته از سوی شرکت‌کنندگان و مبلغ جایزه برنده که به گردانندگان قمار اختصاص می‌یابد، باید تحصیل مال از طریق نامشروع تلقی شود (Goldouzian, 2004; Sabouripour & Tarkashvand, 2018).

این مسئله در قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ مورد توجه قرار گرفته است (Goldouzian, 2004). ماده ۷۰۶ این قانون، عواید ناشی از دایر یا اداره نمودن فضای حقیقی یا مجازی برای ارتکاب قمار را مورد توجه قرار داده و برای آن مجازات تعیین کرده است (Goldouzian, 2004). ماده ۷۰۷ نیز به مجموع دارایی‌هایی اشاره دارد که برگزارکننده دریافت و نگهداری می‌کند (Goldouzian, 2004). بند دوم ماده ۷۰۹ به کسب مال به‌واسطه ترویج، تبلیغ قمار یا تشویق و دعوت اشخاص برای شرکت اشاره دارد (Goldouzian, 2004). سه دسته دیگر از اشخاص که به‌طور بالقوه در موقعیت تحصیل مال به‌واسطه لاتاری اینترنتی هستند عبارت‌اند از: ۱- اشخاصی که در مراکز ارتکاب جرایم قبول خدمت می‌کنند یا به دایرکننده کمک می‌نمایند؛ ۲- اشخاصی که حساب بانکی یا ابزار پرداخت خود را با علم و آگاهی در اختیار مرتکب قرار می‌دهند؛ ۳- بانک‌ها در موارد ارائه خدمات

سبب شده است که تحلیل حقوقی آن با پیچیدگی‌هایی همراه باشد و مسائل متعددی در زمینه صلاحیت قضایی، شناسایی مرتکبان و نحوه اعمال قوانین کیفری مطرح گردد. مطالعه مقررات کیفری ایران نشان می‌دهد که اگرچه عنوان مجرمانه مستقلاً برای لاتاری اینترنتی پیش‌بینی نشده است، اما مجموعه‌ای از مقررات پراکنده در قانون مجازات اسلامی و قوانین مرتبط، رفتارهای مختلف مرتبط با آن را جرم‌انگاری کرده‌اند. بر این اساس، توافق برای مشارکت در بخت‌آزمایی، شرکت در قرعه‌کشی، برگزاری عملیات تعیین برنده، تأسیس یا اداره بسترهای فیزیکی و مجازی و همچنین تولید و پشتیبانی ابزارهای مرتبط با قمار می‌تواند تحت عناوین مجرمانه متعددی مورد تعقیب قرار گیرد. علاوه بر این، بررسی ارتباط لاتاری اینترنتی با جرایم مالی نشان می‌دهد که در شرایطی خاص، این پدیده می‌تواند به عنوان ابزاری برای تحقق کلاهبرداری یا تحصیل مال از طریق نامشروع مورد استفاده قرار گیرد، به‌ویژه در مواردی که بخت‌آزمایی صوری بوده یا با استفاده از تبلیغات فریبنده و اطلاعات نادرست موجب اغفال کاربران شود. در خصوص پولشویی نیز باید توجه داشت که در نظام حقوقی ایران، به دلیل جرم‌انگاری اصل بخت‌آزمایی، لاتاری اینترنتی نمی‌تواند مبنای قانونی برای تظهير عواید مجرمانه تلقی شود. با این حال، در بسترهای فرامرزی و در نظام‌های حقوقی که بخت‌آزمایی مشروعیت دارد، امکان استفاده از آن برای پنهان‌سازی منشأ عواید نامشروع وجود دارد. در مجموع، مقابله مؤثر با جرایم مرتبط با لاتاری اینترنتی مستلزم توسعه همکاری‌های بین‌المللی، تقویت سازوکارهای نظارتی بر تراکنش‌های مالی و بازنگری در مقررات کیفری با توجه به تحولات فناوری و ویژگی‌های خاص فضای سایبری است.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

بانکی با علم به ارتباط با لاتاری اینترنتی (Goldouzian, 2004). در مواردی که جرایم در قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ به صورت خاص جرم‌انگاری شده‌اند، حکم خاص اجرا می‌شود و استناد به تحصیل مال از طریق نامشروع توجیه ندارد (Goldouzian, 2004). اما جرم‌انگاری‌های مواد مذکور فاقد عنوان مجرمانه مشخص هستند؛ لذا می‌توان از عنوان تحصیل مال از طریق نامشروع استفاده نمود، اما در مورد مجازات باید احکام مندرج در مواد خاص مدنظر قرار گیرند.

برای تحقق تحصیل مال از طریق نامشروع، رکن معنوی لازم است: اشخاص باید علم و آگاهی داشته باشند که در حال مشارکت یا کمک به برگزاری یا اداره یک مرکز ارتکاب لاتاری اینترنتی هستند و دارای قصد عام، یعنی قصد ارائه خدمات، و قصد خاص، یعنی دریافت مال در ازای این خدمات، باشند (Goldouzian, 2004). ارائه خدمات بانکی ذاتاً عمل نامشروعی نیست؛ لذا علم به اینکه این خدمات به منظور دایر و اداره لاتاری اینترنتی می‌باشد، نقشی تعیین‌کننده در احراز تحقق جرم تحصیل مال از طریق نامشروع دارد (Goldouzian, 2004). ترویج و تشویق به شرکت در لاتاری اینترنتی ذاتاً عمل نامشروع است، اما ارائه حساب بانکی یا درگاه پرداخت را نمی‌توان ذاتاً عملی نامشروع تلقی نمود (Goldouzian, 2004).

نتیجه‌گیری

گسترش فناوری‌های ارتباطی و شکل‌گیری بسترهای مجازی موجب تحول در شیوه‌های سنتی بخت‌آزمایی و قمار شده و لاتاری اینترنتی را به یکی از مصادیق مهم فعالیت‌های مبتنی بر شانس در فضای سایبری تبدیل کرده است. بررسی ویژگی‌های این پدیده نشان می‌دهد که لاتاری اینترنتی دارای خصوصیات نظیر اتکای کامل بر سازوکارهای دیجیتال، وابستگی به زیرساخت‌های فنی و مالی، امکان مشارکت کاربران از حوزه‌های قضایی مختلف و انجام تراکنش‌های مالی در سطح فرامرزی است. این ویژگی‌ها

EXTENDED ABSTRACT

Internet lottery, as a technologically mediated form of gambling and chance-based financial activity, has become a significant subject in criminal law, cybercrime studies, and financial crime analysis because it combines monetary payment, uncertainty of outcome, digital infrastructure, and often transnational participation. Unlike traditional gambling, which is usually confined to a physical place and direct interaction between participants, internet lottery operates through websites, applications, online payment systems, and algorithmic or platform-based winner-selection mechanisms. This transformation has changed both the structure of gambling and the criminological risks associated with it, because online environments provide continuous accessibility, relative user anonymity, rapid financial transfers, and the possibility of participation across multiple jurisdictions (Gainsbury, 2015; Wall, 2007). The central issue examined in this study is whether internet lottery can create a legal and factual basis for the commission of fraud, money laundering, and unlawful acquisition of property within the framework of Iranian criminal law. Internet lottery is not merely a recreational digital practice; rather, it is a structured activity in which financial value is transferred to an organizer or platform in exchange for the possibility of receiving a future prize based on chance. This nature makes it comparable to online gambling systems, which have been widely discussed as new forms of risk-bearing digital markets and as potential channels for illicit exploitation (Gainsbury et al., 2015; Smith, 2025). From this perspective, the phenomenon must be analyzed not only as an extension of gambling but also as a possible mechanism for deception, illegal enrichment, and concealment of criminal proceeds.

The present study adopts a descriptive–analytical method and examines internet lottery through the conceptual elements of

gambling, the criminalization of lottery-related conduct, and its relationship with financial crimes. The analysis first identifies the defining characteristics of internet lottery: reliance on a game of chance, dependence on technical equipment and digital platforms, transnational operation, necessity of financial value transfer, and absence of direct participation by users in the winner-selection process. These characteristics distinguish internet lottery from ordinary games and from some traditional forms of gambling. The reliance on digital tools means that participation requires access to the internet, online registration systems, electronic tickets, payment gateways, and software mechanisms that determine winners or manage lottery entries. Such technical dependence also affects criminal responsibility, because designers, administrators, payment intermediaries, support personnel, and platform operators may each play different roles in enabling the activity. The transnational nature of internet lottery further complicates the matter: participants, organizers, servers, payment intermediaries, and support teams may be located in different countries, creating problems of jurisdiction, applicable law, evidence collection, and enforcement (Levi & Reuter, 2006; Wall, 2007). In addition, internet lottery requires at least one transfer of financial value from participants to organizers and usually a second transfer from the organizer to the declared winner. This financial structure is central to the legal analysis because it connects the activity to illegal acquisition, fraud, and, in some jurisdictions, laundering of proceeds. Finally, the absence of direct participant involvement in the actual determination of the winner distinguishes internet lottery from many forms of conventional gambling, where players actively take part in the game itself.

The findings show that although Iranian criminal law does not provide an independent

criminal title specifically named “internet lottery,” several provisions can cover conduct associated with it. The first relevant category is agreement to participate in gambling or betting. Under the Iranian criminal-law framework, the material element of such conduct may consist of express or implied agreement for winning and losing, especially where the loser or a third party becomes obligated to transfer money, property, benefit, or another financial advantage to the winner. However, applying this model to internet lottery raises difficulties. In traditional gambling, parties usually know one another and directly participate in the game, while in internet lottery, participants may not know each other and may only interact with the platform. Moreover, the organizer may not share the same intention as the participants: participants intend to enter a chance-based win-or-loss process, whereas the organizer may primarily intend to profit from managing the platform. This distinction complicates the mental element of the offense. Another difficulty concerns the required number of participants. If the lottery requires a minimum number of entries before the draw can occur, the act of the first participant may be closer to an offer or preparatory conduct than a completed gambling agreement. Nevertheless, because Iranian criminal law has adopted broad language in relation to betting and gambling conduct, such agreements may still be treated as independently punishable where the legal elements are satisfied (Goldouzian, 2004; Sabouripour & Tarkashvand, 2018). Therefore, internet lottery exposes a doctrinal tension between traditional concepts of gambling and the decentralized, platform-mediated structure of online chance-based systems.

A second category concerns participation in, organization of, and support for internet lottery operations. Participation may include purchasing a ticket or entering a digital draw,

while organization may include managing the lottery platform, conducting the draw, determining the winner, maintaining the digital infrastructure, or enabling payment transfers. In the Iranian legal framework, establishing or administering a physical or virtual space for gambling-related conduct may create criminal liability, and support activities such as designing, maintaining, supplying, or operating gambling tools may also be criminalized. In internet lottery, the platform itself may function as the digital equivalent of a gambling house, while applications, payment gateways, electronic tickets, and software tools may operate as instruments of entry and participation. This raises important questions about the liability of platform owners, software developers, financial-service providers, technical support teams, advertisers, and persons who knowingly provide bank accounts or payment tools for lottery-related transactions. The criminalization of these behaviors reflects the fact that internet lottery is not a single act but a chain of interdependent actions, including platform creation, user recruitment, ticket purchase, fund collection, winner selection, prize payment, and post-transaction support. Criminological literature also indicates that gambling can be connected to broader criminal behavior, especially when it becomes habitual, financially compulsive, or embedded in organized activity (Sabouripour & Tarkashvand, 2018; Williams et al., 2012). Accordingly, legal analysis must move beyond the participant alone and examine the full operational network that makes internet lottery possible.

The study further demonstrates that internet lottery may, under certain conditions, serve as a vehicle for fraud. Fraud requires deception, acquisition of property, and a causal relationship between the deceptive conduct and the victim’s transfer of property. In ordinary internet lottery, the mere act of

collecting money for participation may not automatically constitute fraud if the lottery actually exists and operates according to its declared rules. However, fraud becomes legally plausible where the lottery is fictitious, where there is no real drawing process, where the winner-selection system is manipulated, where false promises of prizes are used to induce payment, or where misleading information is intentionally used to create trust and obtain money. Online platforms are particularly suitable for such deception because offenders can create professional-looking websites, use false identities, conceal location, manipulate digital records, and target victims across borders (Smith et al., 2004; Wall, 2007). In this context, the internet lottery functions as the fraudulent device or deceptive scheme through which the victim is induced to transfer money. The same structure may also support unlawful acquisition of property where organizers profit from the difference between collected funds and paid prizes without lawful justification, especially when the conduct does not fall completely under more specific criminal titles. Iranian criminal law recognizes unlawful acquisition of property as a broad offense where the method of acquiring property lacks legal legitimacy, although the relationship between this general title and specific gambling-related provisions requires careful interpretation (Goldouzian, 2004). Therefore, internet lottery can overlap with both fraud and unlawful acquisition, depending on whether deception, illegality of enrichment, and the applicable special provisions are established.

In relation to money laundering, the analysis leads to a more qualified conclusion. In jurisdictions where lottery and gambling are legal and regulated, lottery systems may be vulnerable to laundering because offenders can use prize claims, ticket purchases, or the acquisition of winning tickets to create an apparently lawful source for illicit funds.

Studies of money laundering have shown that criminals may exploit legal markets and financial channels to disguise the origin, ownership, or movement of criminal proceeds (Levi, 2008; Levi & Reuter, 2006). The well-known Bulger lottery-ticket laundering case illustrates how a winning lottery ticket may be used to provide apparent legitimacy to criminally derived cash (Bulger, 1991). However, in the Iranian legal system, because lottery and gambling themselves are treated as unlawful, internet lottery cannot ordinarily provide a lawful basis for legitimizing criminal proceeds. In other words, if the underlying lottery activity is illegal, the proceeds cannot be convincingly laundered through it as lawful lottery winnings within Iran. Nevertheless, the risk remains relevant in transnational situations, especially where the lottery is conducted in a jurisdiction that recognizes it as legal, while proceeds, participants, or financial transfers intersect with Iran or other jurisdictions. The overall conclusion is that internet lottery is a legally complex and criminologically significant phenomenon that can facilitate fraud, unlawful acquisition of property, and, in specific cross-border or foreign-regulated contexts, money laundering. Effective control of this phenomenon requires clearer criminal-law classification, stronger monitoring of digital payment systems, improved identification of platform operators and intermediaries, and enhanced international cooperation in evidence collection, jurisdictional coordination, and financial-transaction oversight.

References

- Lottery Ticket Laundering Case, (1991).
 Gainsbury, S. M. (2015). Online Gambling Addiction: The Relationship between Internet Gambling and Disordered Gambling. *Current Addiction Reports*, 2(2), 185-193. <https://doi.org/10.1007/s40429-015-0057-8>
 Gainsbury, S. M., Russell, A., Hing, N., Wood, R., Lubman, D., & Blaszczynski, A. (2015). How the Internet Is Changing Gambling: Findings from an Australian Prevalence Survey. *Journal of*

- Gambling Studies*, 31(1), 1-15.
<https://doi.org/10.1007/s10899-013-9404-7>
- Goldouzian, I. (2004). *Specific Criminal Law*. Mizan Publishing.
- Levi, M. (2008). Money Laundering and Its Regulation. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 582(1), 181-194.
<https://doi.org/10.1177/0002716202250445>
- Levi, M., & Reuter, P. (2006). Money Laundering. *Crime and Justice*, 34(1), 289-375.
<https://doi.org/10.1086/501508>
- Sabouripour, M., & Tarkashvand, M. (2018). *Criminology of Gambling and Related Crimes*. Mizan Publishing.
- Smith, J. (2025). *Online Lottery Systems and Digital Gambling Regulation*. Routledge.
- Smith, R. G., Grabosky, P., & Urbas, G. (2004). *Cyber Criminals on Trial*. Cambridge University Press.
- Wall, D. S. (2007). *Cybercrime: The Transformation of Crime in the Information Age*. Polity Press.
- Williams, R. J., Wood, R. T., & Parke, J. (2012). *The Relationship between Gambling and Crime*.